Ціна примірника 25 сотиків.

Należytość pocztowa opłacona ryczałtem

Народня Справа

ПЕРЕДПЛАТА

Місячно	1 зол.
Чвертьрічно .	3 зол.
Піврічно . . .	6 зол.
Річно	12 зол.

ЗА ГРАНИЦЕЮ.
Річно — 2 до ляри.
Гроші в краю посилати переказами, або чеками „Народної Справи“ — в загранриці порученими листами.
За зворот рукописів Редакція не ручить. На відповідь треба долучити значок 30 сотиків.

ОГОЛОШЕННЯ:
1 стр. 700 зол., пів стр. 400, чверть стр. 200 зол. Гроші треба посилати наперед.

УКРАЇНСЬКИЙ ТИЖНЕВИЙ ЧАСОПИС

Ч. 45 (110) Львів, неділя 2. листопада 1930. Рік III

АДРЕСА: „Народня Справа“, Львів, вул. Боїмів 4. — — Чекові конта: 408.687 і 154.130 — — Телефон 57—90

Що діється в краю.

В останнім тижні переводила поліція дальші ревізії по богатьох селах Тернопільського, Львівського і Станиславівського воєвідства. В деяких селах побували також вулани на постою. В більшости сіл львівського і тернопільського воєвідства переводили ревізії спеціяльні відділи поліції, а в Станиславівщині переводять ревізії місцеві постерунки. Також по містах перевели ревізії в численних українських домах. Арештовано богато людий, з яких велику частину по кількадневнім побуті у вязниці, або на постерунку, випустили на волю. В Рудках арештували б. посла (з радикальної партії) М. Роґуцького.

Копичинецьке старосто розіслало до начальників громад свого повіту повідомлення, що в тих громадах по черзі будуть стояти вулани, отже громади мають приготовити для них кватири, пашу і харч.

З деяких околиць повідомляють, що там були пожежі, а польські ґазети зараз пишуть, що то дальші підпали саботажистів. Та в ніоднім із останніх випадків пожеж слідство не ствердило підпалу, який напевно мабви якийсь «саботажний» підклад. Поблизько одної пожежі (в Чижикові) — як пишуть польські ґазети — знайдено розкинені комуністичні відозви й хоруговки.

Польські ґазети пишуть про одну спробу підпалу, яка виглядає на байку, а саме, — що в Новоставцях, пов. Бучач, привязав хтось котови запалену шмату до хвоста й пустив кота в обійстя якогось Лінцнера. Це побачили господарі дому й зловили кота та загасили шмату.

Недавно писали польські ґазети, що хтось розкрутив гальму в машині поїзду, що їхав зі Львова до Зимної Води і писали, що то українські саботажисти. Тепер слідство показало, що того недбальства допустився машиніст і слюсар, які потім зі страху звалили вину на «невідомих людий».

Польські ґазети самі признались на другий день по випадку з постерунковим Трембецким з Мединич, що його поранили звичайні злодії, а не якісь «саботажисти». Ось яку сплетню пускають польські ґазети без розбору в світ і як поспішно очернюють в злочині Українців.

В кількох селах недалеко Станиславова поліція арештувала священиків. До тих сіл навідався епископ Хомишин з епископом Лятишевським і там відправляли богослуження. По кількох днях перебування в тих парохіях Преосв. епископ Григорій вернувся до Станиславова хорий на нервову недугу.

По селах Тернопільщини роздають селянам до підпису готові «деклярації», в яких між иншим сказано в точці 4. так :

4) „Protestujemy przeciw nazywaniu nas „Ukraińcami“, gdyż byliśmy, jesteśmy i będziemy zawsze Rusinami“.

Крім того дають до підпису „oświadczenie“, що „Rady Nadzorcze że wszystkich stowarzyszeń ukraińskich jako to: (тут наводять назви. установ) z dniem dzisiejszym są rozwiązane dobrowolnie i nie istnieją“

Подібні деклярації дістали до підпису всі громадські уряди в Перемишльщині. (Про це пише «Діло» і «Н. Час»).

В Соколівці, пов. Бібрка, знищив хтось камінний хрест на могилі стрільця Данила Русака. На тій могилі передше знищив хтось уже два деревляні хрести.

В Цеперові, пов. Львів, стрілив хтось до директора школи, Степана Когута і ранив його в руку. Хто і яка причина, не знати.

В Козовій, пов. Бережани, забрали на постерунок пятьох хлопців у віці від 8 до 11 літ — усі з Кривого. Це мабудь в наслідок того, що хтось ушкодив між Кривим і Потуторами дроти і залізничі сиґнали. (Про це ушкодження доніс будник Римарж з стації Березовиця-Острів).

З бурси господарської Академії **в Дублянах** викинули учні - Поляки 17 учнів-Українців (усіх, які там були).

В Ямниці коло Станиславова знищив хтось вікна й сценічні прилади в читальні «Просвіти». Тої самої ночі забрав хтось дорогову табличку зі стовпа й вивіску зі школи.

До хати війта Дронця **в Вербниці,** пов. Бібрка, кинув хтось — як пишуть польські ґазети — ручний ґранат. Ґранат не заподіяв шкоди, лише вибив шиби.

На Волині, в Здолбунівськім окрузі були ревізії й арештовання. Арештували м. и. письменницю Галину Журбу-Нивинську. — Поль. ґазети доносять, що на Волині бі слідженo організацію, яку підозрівають у комунізмі й саботажних намірах.

В Городиславичах, пов. Бібрка, притримала поліція канадійського лікаря з Вінніпеґу, д-ра Дея, українського лікаря д-ра Макарушку, адвоката д-ра Марітчака і ще двох людий, що приїхали туди автом і в одній хаті заосмотрювали лікарствами одного селянина. Канадійця (анґлійця) й инших перевезли до Львова на поліцію, а на другий день усіх випустили.

Польські ґазети пишуть, що у того канадійського лікаря забрала поліція богато якихось фотографій і записок про «пацифікацію», після чого його видалили з Польщі.

—o—

Заграничні гості.

У Львові побували в останніх днях деякі визначні редактори й політики з заграниці: анґлійський ґенеральний конзуль і редактор «Таймса» з Льондону, один швайцарський письменник, француський редактор і письменник Узавр, і ще заповіли свій приїзд деякі члени Конґресу Т-ва Приятелів Союзу Народів, що недавно радили в Данціґу. Вони цікавляться Галичиною й останніми випадками в краю. Деякі з них були у львівського воєводи а потім у Митрополита Шептицького на розмові.

Декотрі польські ґазети ставляться до декого з тих гостий недовірчиво.

—o—

ЗАГРАНИЧНІ ҐАЗЕТИ ПИШУТЬ ПРО ГАЛИЧИНУ.

Про Галичину появилися статті у бельгійських, італійських, анґлійських, німецьких, чеських, голяндських латвійських, більшовицьких і американських ґазетах, а також у француських, де передруковані статті з італійських і инших ґазет.

ЧЕКИ! ЧЕКИ! ЧЕКИ! ЧЕКИ!

Богато наших передплатників просить нас о чеки, тому розсилаємо їх з цим числом і просимо вирівнати залеглости і вплатити передплату по кінець року.

Німці дають амнестію.

Німецький парлямент ухвалив амнестію для політичних вязнів.

—o—

Рішаймося на відбудову!

В історії кождого народу є такі дні, що в душі кождого чоловіка мусять збудити думку про минуле, про важні події в історії народу. Такий день надходить і тепер. Той день ми ще не стрічали й не переживали серед таких обставин як цего року. І здавалосяб, що як минулих років на спогад того дня ми могли будити в собі надію на кращу будучність і постанову дальше працювати для нашого добра, то цего року, здавалосьби, навіть не в силі будити в собі таких постанов. Але так не є! Так не сміє бути!

Коли господареви зруйнує ненадійна буря плоди в полі або скине дах з його хати, то злий бувби це господар, якби тільки заломив руки над своїм нещастям і не старався направити лихо. Він мусить приложити рук до нової праці й витревало відбудувати усе та зачинати нову, ще кращу господарку.

Ми, увесь нарід, тепер є в подібнім положенню, як той господар. Не заломлюйможбезнадійно рук. В цей день, що нагадує нам важну історичну подію, постановім собі, взятися до праці, до терпеливої й завзятої роботи, щоби відбудувати втрачене. Це нам удасться, бо сила до праці ще є, треба тільки охоти і віри в свою силу. Отаку постанову збудім у себе в цей день.

Але нехай ніхто ні в цей ні в иньший день не дасться пірвати иньшим думкам, думкам зневіри, або думкам, про якийсь нерозважний вчинок, що мігби вийти з розпуки, та мігби причинитися до дальших нещасть.

В глибокій розвазі переведім грядучі дні і зачинаймо від тепер тяжкою працею рук, ума і духа відновляти те діло якого не забороняють істнуючі обставини і закони і яке нам указує розумна і розважна національна свідомість та огляд на загальне добро.

Наші церковні достойники про останні події

Пастирське послання галицьких українських епископів

В останніх днях видали наші епископи пастирське послання, в якому висловилися про останні події у Східній Галиччині. Львівська адміністраційна влада познайомившись зі змістом листа звернулася з предложенням змінити деякі місця послання. Але епископат відкинув це предложення. Тоді прокуратор при окружнім суді у Львові сконфіскував послання.

Тому друкуємо на цьому місці його з пропущенням сконфіскованих місць.

БОЖОЮ МИЛОСТЮ І БЛАГОСЛОВЛЕНЯМ св. АПОСТОЛЬСЬКОГО ПРЕСТОЛА

† АНДРЕЙ Митрополит Галицький † ГРИГОРІЙ Епископ Станиславівський, † ЙОСАФАТ Епископ Перемиський, † НИКИТА Епископ Патарський † ГРИГОРІЙ Епископ Пом. Перемиський † ІВАН Епископ Пом. Львівський, † ІВАН Епископ Пом. Станиславівський.

ДУХОВЕНСТВУ І ВІРНИМ ГАЛИЦЬКОЇ ПРОВІНЦІЇ

БОЖИЙ МИР І НАШЕ АРХІЄРЕЙСЬКЕ БЛАГОСЛОВЕННЯ

Христова Церква, що стоїть на сторожі Божої Правди і Божого Закону все ясно осуджує як морально злі усі поступки, що цему законові противляться; Вона учить цего людей і в катихизмі і в проповідях і сповідальниці і всюда, де лиш сягає Її вплив і не залишає жадної нагоди, щоби голосити правду та відводити людей від зла, а вести їх до добра.

Одначе коли розходиться о конкретні злочини, яких допустився хтонебудь у даному місці й часі, за які горожанською властю є потягнений до відповідальности, Церква тоді не забирає голосу, щоби всіми признаний вчинок злий, ще виразно осуджувати та щоби заявляти, що ані церковна Власть ані вірні не солідаризуються з цим злочином. А не робить цього тому, бо це очевидна річ, сама собою зрозуміла, пливуча з основних засад християнства, що моральне зло є злом і Церква з Своєї природи не може його, що зле, уважати за добре і з ним солідаризуватися. Такі заяви понижалиби Боже достоїнство Церкви.

В случаю конкретних злочинів Церква не потребує промовляти, але навіть промовляти не може й тоді, коли вислідження й укарання винних є в руках поліційної й судової власти, а єнунціяція духовної власти моглаби й невинним причинитися до підозріння й оскарження, а може навіть й незаслуженої кари.

(Сконфісковано цілий уступ).

В надії, що наше слово причиниться до цего, щоб вернули нормальні відносини в нашому краю, в надії, що тим стримаємо несправедливе карання невинних, відзиваємося до Вас — дорогі в Христі Браття — цим пастирським посланням.

І Ми, Ваші Епископи, й наше духовенство й Ви всі, що слухаєте голосу Христової Церкви й за ним ідете, ми всі від самого початку уважали й уважаємо роботу підпалів за морально злу, противну Божому Законові, а через це і нашому народові у високому степені шкідливу, тим більше шкідливу, що промощує дорогу комунізмови.

Ми всі, що по християнськи думаємо і хочемо християнського життя, ми всі признаємо, що так, як у случаях инших беззаконій, так само й тут повинна рука справедливости досягнути винуватих. Одначе ми не можемо брати на себе відповідальности за одиниці чи революційні ґрупи. Підпалячі й усякого рода замаховці, це люди, що слухають не голосу Христової Церкви, а тайних приказів якоїсь тайної влади. За їх діла (навіть у цих случаях, де винуватим мав би бути якраз український націоналіст, а не комуніст, реванжист, спекулянт, чи провокатор) ми не можемо відповідати, вини за них не поносимо й за них ми не повинні бути карані.

(Сконфісковано два уступи).

А тепер звертаємося як пастирі Христового стада до Тебе дорогий і многострадальний наш Народе! Ми хотіли би передати Вам слова потіхи, які відповіли би Вашому горю; в тім горю нам спільним «возведох очи мої в гори, отнюдуже прийдет помощ моя; помощ моя од Господа Сотворшаго небо й землю». В Бозі і Його Христі, в Покрові Пречистої Діви наша надія. До молитви треба нам більше чим колинебудь горнутися; з молитви черпати нам сили, щоби витревати в терпеливости, в супокою, розвазі й християнськім поведенню. Хай ніяка сила не зможе відорвати нас від св. Віри, від послуху для Божих заповідей і для св. Католицької Церкви, — а дні бурі перейдуть та не пошкодять нам.

Читання з історії України

89

Облога Поляків під Збаражем.

(Липень-Серпень 1649)

В неділю 11. липня Хмельницький післав татар і козаків на дивізію Фірлея, в ті місця, де ще не закінчили валів. Битва тривала від полудня до вечора. Козаки вдарили з тринайцяти гармат (усіх було сімдесять), а татари пустили в польський табор град стрілів з лука. Польське військо перелякалося й знову цілу ніч провело на молитві:

В понеділок 12. липня післав на праву сторону польського табору козацький полк під проводом Бурлая. Полк стрінувся там з угорською піхотою, відбив її і вдерся до табору. А рівночасно татари вдарили знову на дивізію Фірлея.

— Не втримаємося! кричали польські жовнірі. Втікаймо і замкнімся у збаразькім замку!

— Ні! — кричав до них Вишневецький. — Хочете, аби козаки витягали вас по одному й порізали? Краще гинемо в чистім полі! Ану, хто відважний, піде зі мною!

Він кинувся з відважнішими на козаків і випер їх з табору. А що перед табором з права було озера, то чимало козаків потопилося. Згинув там і полковник-лицар Бурлай. Довго ще кипіла битва над озером, але вкінці полякам таки вдалося випертп козаків за табор.

Тоді Хмельницький вирішив, тримати польський табор в облозі й примусити його голодом до здачі. Він казав висипати довкола польських валів вищі вали і поставив там гармати. В вівторок 13. липня почали бити козацькі гармати і татарські стріли в польський табор. Так було до 17. липня. А в суботу 17. липня козаки й татари пішли страшним наступом на дивізію Вишневецького. Вони збудували чотирнайцять деревляних веж, званих «гуляй-городина» (були на колесах). Та Вишневецькому вдалося захопити ті гуляй-городини й спалити їх.

В неділю 18. липня поляки врадили залишати перші вали й копати другі, аби були вищі й вузчі й аби їх густійше обсадити військом. В понеділок ті вали були готові, табор посунувся ближче до міста. В середині валів уставили ряди звязаних возів, щоби служили обороною.

В вівторок 20. липня польське військо вступило в ті вужчі окопи, а зайвих коней прогнали з табору. Але як тільки поляки вступили в ті вали, козаки кинулися за ними, й викопали довкола них другі вали, ще блищі. І так тягнулося довший час. Поляки все копали нові, і щораз вищі вали і звужували своє місце, а козаки зараз обкопували їх ще вищими валами, так, що було все видно, що діється в польськім таборі. А кулі й стріли сипалися безустанку в польський табор і доводили польську залогу до розпуки. Нарешті кождий жовнір з окрема викопував собі нору й ховався в ней перед козацькими й татарськими стрілами. Коли вже поляки вирили окопи в самім місті, полишили на старих валах малу варту, а самі пустилися бігцем у нові. Але козаки зараз нагнали варту й дігнали жовнірів та богато їх повбивали й зараз викопали свої свіжі вали, за три години були вали готові, бо вони займали вже дуже вузький круг.

Козаки почали пускати в польський табор запалені льонти. Хотіли запалити табор або перелякати забобонних жовнірів. Пробували спустити воду з озера в польський табор, але це не вдалося. Пробували підкопати під польський табор, але і це не вдалося. Тай Поляки пробували рити хідника під землею, аби підложити під козацький табор міни, але це не вдалося рівнож. Одні других викривали й чинили собі всякі хитрощі. Рано, 21. липня (в середу) козаки почали знову палити з гармат, а козацькі вали, вищі від польських, були заледво на 50 метрів віддалені від польських!

А 6. серпня вже так обкопали поляків шанцями, що хто тільки показав голову, зараз його вбивали. У поляків зачало недоставати пороху, пальна зброя потріскала від частої стріляннини. Уже боронилися кюшнями і прикладами рушниць перед наступаючими козаками й лили на них горячу смолу. Козаки ж довгими гаками зачіпали польських вояків і витягали їх на окопи і вбивали. Самовидець пише, що тої «брат братови не важився дати поратунку, священики не могли готовити на смерть, не вспівали ховати померших, що гинули від куль і голоду та спеки, розклад трупів душив обложених, а настрашніший був голод. Уже доїдали свої власні коні і за це стерво билися свої між собою. Прості жовнірі їли котів і псів і миші, гризли упряж і обуву — ба навіть землю»!

(Далі буде).

На закінчення ще пару слів до Вас, наша молоде! Ви молоді літами, а чувствами горячі. У Вас могутнє почування любови до Вітчини; вона домагається діл, до діл взиває. Витревайте у службі цеї любови й не жалуйте жертв, але жертв таких, яких вимагає народня справа у теперішній хвилі — жертв згідних з наукою Христа, з добром Народу.

Ми до краю обезсилені; щоби прийти до себе, вернути до здоровля й сили, народ наш потребує щоденної тихої, муравлиної, будуючої та продуктивної праці на всіх ділянках життя; потребує праці господарської, суспільної, культурно-просвітної, наукової, потребує католицької організації. Якже много тут відлогом лежить! У тій праці витревайте, — до цеї праці приготовляйтеся, беріться до неї всі молоді. Правда — теперішні обставини виїмково непригожі, але тим більше та праця так для нас конечна, як саме життя.

У підпольну роботу не давайтеся нікому ввести. Злочину на Вас і на Вітчині допускається той, що відводить Вас від позитивної праці, а наклонює до конспірації. Працюйте явно для народу підпорядковуючи усе тоту Вашу працю Божому Законові. Родичів і старших не легковажте, противно хай їх життєвий досвід та відповідальність перед суспільністю все доповнює й кермує в розвазі молоду й буйну Вашу ідейність.

Для упрошення Божого милосердя в тих тяжких обставинах, які переживаємо, заряджуємо, щоби кожний священник при кожній відправі св. Літургії додавав при ектенії мирний і сугубій про три прошення зі служби «во время всенародныя скорбы», яку на осібній картці до цего послання залучається.

Благодать Господа Нашого Ісуса Христа і любов Бога і Отця і причастіє Святого Духа най буде зі всіми вами. Амінь.

Дано у Львові в навечерів Покрова Пречистої Діви Марії дня 13-го жовтня 1930.

Поможіть українським Інвалідам

Українське Т-во Допомоги Інвалідам у Львові є обовязане виплачувати щомісячно ренти для **одної тисячі** зареєстрованих Інвалідів.

Але воно може цей обовязок сповняти тоді, як Громадянство дасть потрібні фонди.

Дати жертву на ренту для Інвалідів, це самозрозумілий обовязок Громадянства, яке так само зрозуміло вимагало від цих Інвалідів жертви крови і здоровля.

І коли Стрілець свій обовязок виконував і виконав, то має сьогодня право домагатися від громадянства допомоги й опіки.

Ренти наших Інвалідів є дуже малі в порівнанню з державними рентами. Але й на виплату цих малих рент брак грошей.

Місячні видатки на інвалідські ренти виносять 1500 долярів.

Останнє чвертьріччя 1930 р. виказує 2000 долярів недобору.

Цей недобір мусить бути покритий, а крім цього мусить бути засилений фонд на дальші місячні ренти.

Часи важкі — то правда — але живий Інвалід також хоче жити, а змогу цього нужденного прожитку **мусить** дати Громадянство.

В імені 1000 зареєстрованих Інвалідів, яким належиться місячна рента, просимо наше Громадянство **виконати свій національний обовязок** та доказати Інвалідам, що заспокоєння їхніх потреб це перше наше завдання.

Гроші слати на адресу: УКТОДІ, Львів, вул. Руська 3/II.

Місяць листопад є місяцем Інвалідів.

Головна Рада УКТОДІ.

Списуйте!

Радимо і взиваємо всіх свідомих людий, щоби докладно і правдиво списували все, що трапляється тепер в їх місцевости, як взагалі варто списувати всі важні події. Це придасться для історії, а дещо і для тих жалоб, які повинен кождий, хто почувається пошкодованим, внести до суду. При списуванню треба памятати і навести: точну дату (день і годину) і свідків а по змозі імена й назвища або бодай якісь зверхні познаки того, хто якнебудь надужив своеї влади. Закон позваляє кождому доходити свого права і своеї неповинної кривди судовою дорогою і з цего ми всі мусимо скористати, щоби пошанувати свою гідність, людську і народню, та щоби хтось потім не говорив, що ми мов ті овечки терпимо все без нарікань і без правної оборони, на яку нам позволяє існуючий закон.

Берімся до реєстрації шкоди.

«Господарсько-Кооп. Часопис» ч. 43. взиває всі кооперативи, які потерпіли в останних часах якінебудь шкоди, в товарах або майні, щоби зараз виготовили спис шкід в такому порядку: 1) Назва кооперативи, 2) Точна дата, коли сталася шкода 3) Хто заподіяв, 4) Чи подавав хто які причини такого поступовання, 5) Що знищено (які товари і скільки, які движимі або недвижимі предмети з майна, які книжки, акти і т. п.), подати вартість кождої знищеної речі з окрема, 6) Що зробила кооператива з зіпсованими товарами? 7) які товари хтось собі присвоїв і взагалі яких бракує, 8) Які вимоги ставить хтось до кооперативи, 9) Чи кооператива вже далі працює, а як ні, то чому, 10) стан здоровля кождого кооператора, що потерпів в останнім часі. Такі протоколярні акти виготовлювати в двох відписах, один лишити між актами кооперативи, другий вислати зараз до Ревізійного Союзу. Ці акти мають служити за підставу судових позвів, які будуть вносити пошкодовані кооперативи.

Моляться за братів.

Українці-Еміґранти в Берліні улаштували богослуження в гр.-кат. церкві на інтенцію братів-галичан. Відправляв о. Вергун. Подібне богослуження було в Чернівцях, де відбулося також з приводу подій у Галичині велике українське віче.

ЩО В СВІТІ ЧУВАТИ?

Нещастя з літаками.

Минулого четверга упав на дах фабрики машин у Варшаві військовий літак. Літак пробив скляний дах і зависівся на вязах другого поверха. Літак розбився, летун підпор. Карніцкі згинув, а чотири фабричні робітники через те ранені. — Подібний випадок стався з французьким літаком коло Парижа. Літак упав на один дім і розбився дім став у вогні, а два летуни згинули.

Нещастя з самоходами.

Минулої пятниці рано виїхали з Варшави в сторону Ґрудзьондза самоходом два польські офіцири, полк. Татара, начальник розвідчого відділу Головного Штабу і пор. Зацвіліховскі, був. нач. канцелярії і секретар премієра Бартля, а потім радник Міністерства Загран. Справ. Вони оба їхали на переді, а шофер Завістовскі з заду. Їхали до Ґрудзьондза, щоби бути на розправі проти якихось шпигунів. Недалеко Плоцка авто посовгнулося на слизькій дорозі й перевернулося в рів. Полк. Татара згинув зараз, а пор. Зацвіліховскі вмер від ран в кілька годин пізніше у Варшаві. Шофер Завістовскі тяжко ранений.

Нещастя з поїздом.

А радше нащастя — з биками, які чогось «збунтувалися» і рушили на залізничий тор між Стриєм і Дрогобичем коло села Завадова, саме тоді, коли надіхав особовий поїзд. Кілька волів кинулися навіть по сходах на вагон I. кляси, аж деякі пані зі страху зімліли. Зі стада волів — около 25 — поїзд переїхав шість на смерть, а кілька ранив. За годину спрятали биків з шин і поїзд рушив далі. Хто цему завинив не знати.

Цікавий винахід

Німці винайшли такий маґнетичний прилад, що з далекої віддалі стримує всі мотори. На випадок війни цей прилад унеможливибви рух ворожим автам, танкам і літакам а це рівналосьби побіді над ворогом. Минулого тижня в Саксонії робили проби з тим приладом. На гостинці, на який спрямували силу маґнетизму, поставали нагло всі авта і не могли рушити дальше.

Найбільший французький письменник цікавиться нашою долею.

Французький письменник, відомий на весь світ, Ромен Ролян, про якого ми писали в попереднім числі, цікавиться ще від 1919 року долею України й усего українського народу. Недавно написав він до одного визначного українського громадянина, що живе в Парижі, лист, в якім висловив свої думки про український нарід і його життя. Він вичисляє деякі повоєнні міжджержавні договори, що дотичили українського народу і називає ті договори політичними злочинами та твердить, що їх треба змінити, бо інакше ніколи не буде спокою в Европі. Ми вже нераз писали, що до зміни тих договорів змагають не лише такі великі світові люди, що пятнують усяку кривду, але й деякі мудрі політики і навіть цілі держави (як Німеччина, Італія, Угорщина й инші). Такі люди твердять, що ті кривдячі договори відімститься колись на тих народах і державах, що їх укладали й забували при тім про велику науку історії, що людська кривда нікого не загріє.

Неспокої на Угорщині.

Мадярські селяни невдоволені своїм теперішним урядом, пляюють великий демонстраційний похід на Будапешт. Голова мадярських міністрів заявив, що стримає подібні походи силою. А на це відповідають мадярські селянські часописи, що коли яка влада вживає на своїх горожан насильства, то та держава чує над собою похоронні дзвони.

В Австрії подібно.

Австрійські народні військові орґанізації змагають завести диктатуру, бо думають, що тим способом заведуть лад у державі, яка терпить через партійництво. Вони взивають своїх прихильників до походу на Відень.

Страшне нещастя в копальні

В Альсдорфі коло Аквісґрану (в Німеччині над Реном) сталося в одній копальні вугля страшне нещастя. Вибух склад динаміту й завалив богато закопів. Дотепер добули понад сто трупів, а здогадуються, що згинуло там около 200 робітників, а ще більше є ранених. Склад динаміту був 250 метрів під землею.

Шпіони в Румунії мають рай.

Румунська поліція вислідила, що до шпигунської орґанізації, яку недавно викрило, належав і сам начальник тайної поліції, Себестіян Попеску. Той, котрий мав слідити і ловити шпигунів, сам з ними тримав спілку!

Ворожать війну.

Славний анґлійський письменник, Вельс, сказав на одній нараді, що найдалі за три роки вибухне на сході Европи велика війна.

Самі судять і карають

Львівські комуністи засудили в липні цего року свого товариша Леона Вольфенгавта (жида) на смерть, вивели 18. липня за місто, вбили і кинули в Полтву. Аж тепер вислідженo цю справу і арештовано кілька комуністів у Львові. Вольфенгавта підозрівали товариші, що він їх зраджує перед поліцією.

Згоріло 600 люда.

В китайськім місті Кантон вибухла в одній дільниці пожежа. Огень обхопив густо побудовані доми так скоро, що в огні згинуло 600 люда.

Розстріляли провідника повстанців.

На Кавказі зорґанізував був недавно грузин Садуєв повстання проти большевицької влади. Але його сили були за слабі, його військо розбили більшовики, а самого Садуєва зловили й засудили на смерть та стріляли разом з пятьома його помічниками.

Обіцяли, та не дали.

Большевицька українська «Червона Газета» в Ростові над Доном сама пише, що большевицька влада не провадить українізації, яку приобіцяла. В багатьох місцевостях коло Ростова, де живуть самі Українці, влада ще не завела української мови урядовання тай школи бувають по українських селах ще часто московські, хоча учителі й учні є Українці.

Нові пляни погодити Німеччину з Францією.

В одній французькій ґазеті пишуть про новий плян, як би погодити Німеччину з Францією. Цей плян каже, що муситься змінити версайський договір, бо инакше дійде знову до війни Німеччини з Францією. Німеччині треба звернути землі області Саар, де стоять ще французькі війська і то без плебісциту, який мавби бути — згідно з договором — в 1935 році. Крім того требаби позволити Австрії, прилучитися до Німеччини і віддати їй кольонії в Африці. Требаби — пишуть — порадити Польщі, дати Німцям Поморя, а за це намовити Литву, аби злучилася з Польщею в федерацію. Також дати Німеччині повну свободу, тримати довільно велику армію й облекшити усі тягарі відшкодовань. Автор цего пляну, редактор Ерве, каже, що як не залагодиться Німеччину тим або подібним способом, то війна Німеччини з Францією неминуча, а тоді большевики залилиби цілу Европу, а Польща моглаби втратити свою незалежність.

Видно, що Французи зачинають боятися Німеччини, коли вже пишуть таке про її залагодження.

РАТУЙМО „РІДНУ ШКОЛУ“!

Головна Управа «Рідної Школи» взиває всіх свідомих громадян, складати жертви на цілі «Рідної Школи», бо в останних часах жертвеність на «Р. Школу» так упала, що ця найважнійша і найпотрібнійша наша установа опинилася без засобів для дальшої своєї діяльности. Мимо невідрадних часів кождий свідомий чоловік мусить з останнього жертвувати зараз даток на «Рідну Школу», щоби помогти цій установі перетривати ці важкі часи.

—o—

Монархісти хотять цісаря.

Австрійська партія монархістів видрукували відозву, в якій домагається, аби в Австрії улаштовано голосовання, хто є за тим, аби до Відня вернули Габсбурґи. Вони надіються що більшість схоче цісаря. Вони плянують також довести до злуки Угорщини з Австрією під одним королем.

Жидам у Палестині щораз гірше.

Ми писали вже, що Жиди ніяк не можуть збудувати своєї держави в Палестині, бо на перешкоді стоять їм Араби, яких у тім краю є велика більшість. Через ті суперечки Жидів з Арабами мала ріжні клопоти Анґлія, яка досі опікувалася долею Жидів у Палестині. Та тепер Анґлія рішила заспокоїти Арабів і видала розпорядок, що Жиди не сміють приїздити дальше до Палестини, доки не полагодиться справи Арабів і доки не зникне безробіття в Палестині. Жиди незвичайно обурені на Анґлію і кажуть, що вона їх продала Арабам. Пишуть, що цей протижидівський виступ Анґлії має глибшу політичну підставу і сягає до Індій. Задоволивши Арабів у Палестині, Анґлія хоче перетягнути на свій бік 80 міліонів магометан-арабів в Індіях і тим чином ослабити протианґлійську роботу Гіндусів. Отакими дорогами йде політика. Коли Анґлія має інтерес заприязнитися з Арабами, то не думає про Жидів.

Америка за свого горожанина

В справі Юстина Федоришина, американського горожанина, який зголосився до американського посольства в Варшаві з жалобою, що його побили вояки, американський представник буде вести слідство. З Вашинґтону повідомляють, що якби показалося, що зізнання Федоришина є правдиві, то Америка запротестувалаби перед польським урядом проти нарушення її горожанина. — Де тепер Федоришин, не знати. Є одна чутка, що він далі в американським посольстві, а друга, що вже виїхав за границю.

Лазня в церкві.

Большевицька влада замінила церков св. Івана Хрестителя в Ленінграді на лазню й ґімнастичну салю. Подібно зробили з кількома иньшими церквами.

Український Католицький Союз.

Митрополит Шептицький видав відозву з 22. жовтня, в якій взиває всіх католиків-українців до зорґанізовання Українського Католицького Союзу. Точний зміст відозви подамо в слід. числі.

До складу і прикладу.

Божі млини мелють.

Якось іду тай думаю про те люте горе, коли воно вже пропаде за ріки, за море?

Йду, аж чую: млин гуркоче, млин Петра Барили, ми оба разом на війні супостата били.

Повертаю. — «Слава Богу! Як млин меле, брате?» Все у мирі, якось ніхто не смів зачіпати!

— «Стереже Бог млин Барили у лиху годину, і думаю, любий друже, що знаю причину...

— «Бо усі млини мабудьто на те є на світі, щоби Божу справедливість мати на приміті.

„Бо подумай: млин *так* меле, *як* хто насипає, — яке зерно хто насипле, таку муку має...

«Отак Долю, меле й Господь, що на небі, брате, яке зерно хто насипле, такий хліб ме мати.

«Всиплеш добре і здорове, чесне і велике, будеш мати смачну паску, хочби й для владики.

«Якже хто у млин той Божий саме зло ладуе, то наїсться колись, друже самої отруї.»

«Правду кажеш, побратиме, ти з мудрої школи! Млини Божі мелють добре, хоч мелють поволи.

«Тож не біймось, як молоти хтось полову хоче, хочби й та полова, брате, нам летіла в очі.

«Колись Бог примусить того при тім мливі сісти і заставить теє мливо замість хліба їсти.

«Оттоді буде покута, ще побачуть люде, буде тоді і каяття, воротя не буде.

«Найже *нас* Бог заховає, *таке* засипати, — таке мливо й не засипле

Іван Сорокатий

Пожежі на заході.

В корінній Польщі ширяться численні пожежі. В кількох випадках арештували підозрілих в підпалі.

Виборчий порадник

Про голосовання

Дня 16. листопада 1930. Голосовання до сойму.

Про голосовання.

а) Порядок при голосованню.

Арт. 62.

1) Переведення голосовання належить до обводової виборчої комісії.

2) Від хвилі розпочаття голосовання аж до хвилі покінчення його в виборчому льокалі мають бути присутні без перерви що найменше предсідник і два члени виборчої комісії, або їх заступники.

3) Колиб бракувало членів до цього комплету, предсідник доповнить комісію, покликуючи до неї одну або дві грамотні особи з поміж присутних виборців.

4) Предсідник комісії і член комісії вибраний до писання протоколу, не можуть рівночасно покидати виборчого льокалю.

Арт. 63.

Вступ до виборчого льокалю мають лишень виборці і мужі довіря виборчих ґруп, зголошені повновласниками з поміж місцевих виборців по одним до кождої комісії, зглядно заступники тих мужів довіря по одному для кождого з них.

Арт. 64.

День перед виборами, почавши від год. 6-тої вечером і через цілий день виборів продажа, вишинк і подавання алькоголевих напоїв в заборонені на цілім виборчім терені.

Арт. 65.

1) Предсідник може видалити з виборчого льокалю особи, які заколочують спокій, або аґітують і заказати їм повороту, не позбавляючи однак їх права віддання голосу.

2) Мужа довіря, зглядно його заступника може виборча комісія видалити з виборчого льокалю щойно по безуспішнім попереднім упімненню, зазначуючи цей факт і його причини в протоколі комісії.

В часі голосовання не дозволено ані в виборчому льокалі, ані в будинку, де міститься цей льокаль, ані на вулиці, чи площі перед входом до будинку в промірі 100 метрів виголошувати промови, подавати картки голосування і в якийнебудь спосіб аґітувати.

Арт. 67.

На випадок, якби масове згромадження публики перепиняло виборцям доступ до виборчого льокалю, чи до виборчої урни, предсідник комісії видасть відповідні зарядження, щоби запевнити виборцям свобідний доступ.

Арт. 68.

Щоби забезпечити виконання зарядження в справі удержання безпеченства і спокійного відбуття виборів, адміністраційна влада віддасть в його розпорядження сторожу у відповідній силі.

Арт. 69.

1) Стіл, при якому виборча комісія урядує, уставити так, щоби його присутні з усіх сторін бачили. Мужі довіря будуть засідати при столі комісії. На столі уставити виборчу урну, яка повинна бути так збудована, щоби без отворення не можна було видобути з неї карти до голосовання.

2) Примірник отсеї виборчої ординації повинен находитися на столі комісії до прилюдного вжитку.

3) Перед розпочаттям голосовання комісія та мужі довіря повинні переконатися, чи урна порожна. Від хвилі аж до покінчення голосовання в ніякому разі не вільно урни отвирати

б) Як відбувається голосовання.

Арт. 70.

1. Голосування відбувається при помочі карток до голосовання. Картки до голосування повинні бути білої краски. Картка має вміщати тільки заподане словами або цифрами число листи кандидатів, на яку виборець віддає свій голос.

2) Число може бути видбите на картці механічно, або писане.

Арт. 71.

1) Картка до голосування вкладається до коверти, остемпльованої стемплем предсідника окружної виборчої комісії. Коверти повинні бути вкладені з непрозорого паперу у величині 9 x 12 цм.

2) Усі коверти, що їх призначено для одного обводу голосування, повинні бути однакової краски.

3) Коверти не будуть означені ніяким відріжняючим знаком крім стемпля.

4) Остемпльованих коверт достарчає предсідник окружної виборчої комісії на кошт держави.

Арт. 72.

Голосування розпочинається о 9-тій годині зранку триває безперервно до 9-тої години вечером.

Арт. 73.

1) Голосування відбувається прилюдно у такий спосіб. Виборець підходить до стола, при якому засідає виборча комісія і висказує своє прізвище і імя. По провіренню членом, який веде протокол, чи прізвище і імя згаданого виборця находиться в списку виборців, виборець дістає остемпльовану коверту до голосовання, вкладає до неї картку до голосування і віддає предсідникові комісії, який провіривши стемпель на коверті, одначе не заглядаючи до середини, вкидає її до виборчої урни. Рівночасно члени комісії побіч прізвища виборця в обох примірниках виборчого списку зазначують, що

— Ні — ні! До роботи! — крикнув Федоришин. Знову заскрипіли рискалі, люди добували рештки сил, кидали землю, носили каміння і прочищували Бистриці дорогу.

Дощ ущух, хмари розійшлись і в недалеких корчах заспівала пташина.

— Ей, люди, жвавіще, бо днина за порогом!... кричав Федоришин, розбиваючи здоровенну ялицю перед самим мостом. Другі відкидали міст, инші стали носити дерево на гать. Минула ще хвилина і показався міст; за мостом лишалось вже не богато.

РІКА ЗАПЛАТИЛА...

Сидора привели домів і поклали на постелі. Він нічого не говорив і виглядав страшно. Лице його почорніло і запалося, лише чорні очі горіли дивно. Лежав і дивився у стелю. Від часу до часу рушав рукою, наче відгонив від себе непроханих гостий. А вони снувались над його головою, танцювали кругом постелі і даремно Сидір закривав очі руками. Бачив їх, зривався і кричав. Тоді приходила до нього Олеся, перевязувала голову мокрим рушником, клала Сидора на подушки і вспокоювала а він засипляв.

Сей сон трівав не довго; найдовше годину—дві. Одначе в сні Сидір був спокійніший, хоча й крізь сон говорив непонятні слова і вимахував руками.

Коли Сидір спав, Олеся мала трохи більше спокою і тоді бралася до своєї роботи. Та її робота була така сама коротка і не спокійна, як Сидорів сон. Одначе Олеся робила, кілько сил було, не жалілась, не нарікала, а зробивши одно, бралася за друге. Вона все була спокійна, з її лиця і з бесіди не можна було вичитати, що вона переживає якесь горе і що важко терпить. Спала більше в день, як у ночі. Цей сон короткий, крадений, вертав їй втрачену силу, давній спокій. І Олеся по давньому металася по ґаздівству, всего доглянула і все зробила, а як лиш зачула, що Сидір неспокійно пручається і кричить, тоді бігла до

нього, випитувала, чого потрібує, міняла рушник на голові та поправляла постіль.

Анна не помагала матері ходити коло недужого батька. Вона ще й не була при батьківській постелі і не бачила свого батька ще з того часу, як його там зложили. Ні, — вже й давнійше не бачила його зовсім, хоч сиділа з ним в одній хаті, хоч говорила з ним і невідповідала на його питання. Останній раз глянула свойому батькові в вічі ще тоді, коли Дмитро виходив з їхньої хати, коли Анна благала: «Тату, не пустіть його, розважте!...» Наче знала, що Дмитро забере з собою її щастя.

Не послухав батько голосу своєї доньки, не задержав тоді Дмитра, а цей пішов і забрав її долю з собою.

Де він подів її? Чи в Бистрицю кинув, чи в землю закопав, чи зложив з собою в домовину?

Якби знала, що в Бистриці, поплилаб рибкою її шукати, колиб знала, що в землю закопав, забрав з собою в могилу, вона кертицею риласьби в землі, глибоко, домовину прогризлаб і свою доленьку знайшлаби.

Так думала Анна, думала й не знала, де долі своєї шукати. Тому стояла в вікні, дивилася на круту стежку і ждала. А коли душа її томилась і очі даремним вижиданням, тоді ховала голову в запаску і плакала. Дівчина була вже заслаба, не мала сили, критися зі своїм горем.

Колись Анна не вміла зраджувати другим своєї душі. Ні батько, ні мати не знали того, що ховалося в грудях їхньої дитини, чи се радість була, чи горе. Се знали тільки пташата на писарівці, знала кожда деревина в їхньому саду, кожда квітка в городці і кожда ростинка на грядці. Перед ними Анна не крилась ні з щастям своїм, ні з горем, їм виспівувала все, що в неї було на душі, у них шукала поради та розради в горю, або наказувала радіти своїм щастям.

Се було колись. А тепер Анна не має вже сил ховатися зі своїм горем перед людьми. Тепер для Анни взагалі нема людий, ні батька ні неньки, є лиш її ве-

лике, тяжке горе. Як можна критись з сим горем, коли про нього знає цілий світ?

Ні у пташини, ні в деревини ні в квіток у свойому городці, ні на грядках не знаходить Анна для себе розради та поради.

І сліз не може вдержати...

Зашелестить вітер листям невеличкої сливи, а дівчина зривається і йде до вікна. Стоїть довго, дивиться і ловить кождий звук. Тоді знову ховає голову в запаску...

Іноді здається дівчині, що се все поганий сон. Тоді вона ходить, мовчить і жде вечора. А вечером прийде Андрій, — так думає собі Анна, — вона роскаже йому свій сон і вони обоє будуть сміятись і вгадувати долю і недолю найближчих днів. А день такий довгий, сонце так помало котиться по небу; Анні здається, що не діжде цього вечора.

Прийшов вечір і дівчині полекшало на серці. Вона сіла коло вікна і дивиться далеко перед себе, де в срібнім сяєві місяця, мерегтить крута стежка.

— Прийде! Він прийде!... шепче дівчині невідомий голос — і Анна дивиться в вікно і очий своїх зі стежки не зводить.

Мати вечерю зварила і постіль послала.

— Йди, доню, вечеряй та спати лягай...

Одначе Анна не голодна і спати також не хоче.

— Коли сегодня нема, то прийде завтра, — розважала мати доньку.

— Чомуж він сегодня не йде, чогож я жду?! — крикнула в розпуці Анна і заридала.

Олеся відчувала горе своєї дитини, той страшний біль, на який не було ні ради ні ліку. Один час... Тому мати не старалася вговорити своєї доньки, не розраджувала її. Час, сей лікар добрий, загоїть рану і втишить її біль.

Дівчина знала, що Андрій прийде, поверне до неї. Якийсь голос шептав їй до вуха, додавав надії і здогад робив певністю, а бажання дійсністю. Анна крикнула:

— Він мусить прийти! — і сіла на своюому місці, під вікном.

В кімнаті, де лежав батько, було тихо. Сидір спав, а мати прошепотіла: «Господи, Господи, за що нас караєш?» — склонила голову на постіль і задрімнула.

Анна сиділа при вікні і дивилася на стежку, що мов гадюка сіріла в місячнім світлі. В її голові шуміло, думки валялись на одній купі, а дівчина не могла їх прибрати і поскладати на свої місця, як колись. Нема...

Анна схилилася на руки, отерла запаскою очі і знову глянула на стежку.

Щось шелеснуло, наче почулися чиїсь кроки і до вух дівчини донісся знайомий голос:

— Дмитре, друже мій! Як-же я давно тебе не бачив! Ти повернув. Як я рад, що ти прийшов до мене...

Анна насторожилася, одначе тепер нічого не було чути. Аж по хвилі, той самий голос заговорив:

— Бачиш, мій друже, що я не винен...

Слідувала мовчанка і кілька слів, яких Анна не могла зрозуміти.

— Ти знаєш, — ти знаєш, хто винен? Бистриця — кажеш?... Ха-ха-ха! Я сам нераз так думав... І знову тихо.

— Що? Се ти називаєш щастям? Гарне щастя! Ворогови не бажаю, — вір мені, друже!... Ти щасливий?... А я кілько терплю, а діти наші?... Не винні, ні! Бистриця забрала їхнє щастя, з водою понесла аж у море синє...

Так маячив в горячці Сидір і Анна чула крізь відхилені двері кожде його слово. При останніх словах, вона зірвалася з місця і глянула в той бік. Беседа ввірвалася і тихо стало в світлицях, лише муха грала десь в образах...

Тепер стало дівчині ясно, що даремні її сподівання. Її долю забрала Бистриця і понесла з собою далеко, аж у море синє...

Анна повеселіла ...

— Тепер вже я знаю, де долі шукати!...

Отак минали дні і ночі і Олеся вибилася з сил, знемоглася до краю. Доглядати Сидора, берегти Анни і дати лад всему !...

— Змилуйся надімною, Матінко Божа ! — благала бідна мати і добувала рештки сил, щоби не впасти, не податись.

— Що буде з ними, коли я зломлюся і ляжу ? — І на силу двигаючи ногами, подалася з мокрим рушником до постелі Сидора, що кричав і кидався страшно. Олеся перевязала його голову, поклала на подушки і прикрила. Тоді впала на коліна, сперла свою голову на постіль мужа і заридала...

Сидір глянув на неї великими очима.

— Ти плачеш, Олесю ? ! Плачеш ?...

Він затрясся. Двайцять пять літ прожив з Олесею ; не одно лихо вони зазнали на свойому віку, а сьозини в очах жінки Сидір ще не бачив. Бачив її сльози лише тоді, коли пошесть забрала їхнього синка. Аж тепер Олеся знов плаче...

Сидір простягнув свою руку до жінки і положив легко на її голову.

— Не плач ! — прошептав.

Щойно тоді дала Олеся волю своїм сльозам. Коли ж підвелася, почула, що лекше їй на душі і втома з ніг десь пропала.

Сю ніч Сидір спав наче забитий, а Олеся, що кілька разів приходила до нього на пальцях, бачила, як піт річкою стікав по його лиці.

Рано прийшов до них Гриниш. Він що дня приходив довідатись, як мається Сидір і сим разом вступив по дорозі. Привитався з писарихою і запитав :

— Щож у вас нового ? Як Сидір ?

— А нічого... спить ! — відмовила Олеся, не знаючи як сей сон вважати: за добрий чи за лихий знак.

Гриниш підійшов до постелі Сидора і в тій хвилині недужий збудився. Побачивши війта, лице його повеселіло і можна було догадуватися, що Сидір рад був Гринишу. А війт сів біля постелі і росказував

все, що за той час трапилося в селі; Сидір слухав, усміхався і випитував Гриниша про те, чого не знав. Він розумів все, до одного слова, а війт усміхаючись, говорив до Олесі:

— Се вже зовсім здоровий чоловік!...

— Богу дякувати!... зітхала Олеся.

Гриниш закурив люльку і став росказувати Сидорови, як Дроньський лютував, коли побачив Бистрицю на давньому місці.

— Покликав з повіту комісію, одначе пани тільки руками розвели. Нічого — мовляв — не порадимо! Тоді пан кричав, сердився, подер на дрібні кусні отту нашу запись і при всіх панах швирнув мені в лице. Господи, що сміху було!

Сидір усміхнувся і глянув на Гриниша.

— А про хлопців нічого не чути? — запитав.

Гриниш похитав головою:

— Ні вістки ні голосу. Як пішли, так всі три пропали!...

Гринишу самому лячно зробилось своїх слів і він поправився:

— Ніби не пропали, а таки десь живуть, тільки що чутки про себе не дають. Я вже й шукав за ними, — признавався довірочно Сидорови. — Недавно їздив з Головчуком до Станіслава. Думаємо: хто зна, може й сидять!... Сказали нам, що таких нема. Лиш дяків молодший Петро сидить...

— Вже засуджений? — запитав Сидір.

— Ні, ще суду не було. А говорили мені пани в суді, що більше, як один рік, не дістане. Се було в злости, за батька. Кажуть, що й пан в тім замішаний, однак нема свідків. А ось зговорили були, що якась ватага на Чорній гуляє... Я й там ходив. Думаю: молоді, запальні, може й в лісі сердеги. Піду, думаю, наверну на добру дорогу.

— І щож — не знайшли? — цікавився Сидір.

— Ватагу знайшов; з ватажком балакав оттак, як з вами балакаю. Кулешу, бриндзу з хлопцями їв, однак наших там не було! Та пусте... Гриниш сплюнув і потягнув люльку:

— Коби де не бідував. А коли здоров буде, то таки поверне.

Гриниш дуже побивався за сином. Тодір був в нього одинокий.

ВИСЛУХАНА МОЛИТВА.

Сидір скоро повертав до здоровля. Все, що мучило його, відбирало спокій і сон, спопіліло в двонедільнім вогні, що палав в його тілі. Сидір дивувався, що в тім пекольнім вогні не згоріла його душа, не зітліли рештки його свідомости.

Так Господу завгодно, — пояснював собі.

Сидір повертав до здоровля і тепер спокійно пояснював собі недавно минулі події. Він не робив собі докорів за це, що й сам до деякої міри є причиною того великого лиха.

— Будь спокійний! — говорив сам до себе. — Ти не зробив ні більше ні менче, лиш те, що мусів зробити, що зробити був повинен!

Тепер ясно розумів Сидір, що він повинен був так зробити, а не інакше, що Дмитро і Федоришин, Красюк і Гриниш і. кождий, що у тім великім ділі співділав, робив лиш то, що повинен був робити. Сидорови здавалось, що він не відмовивсяб був від свойого ділання навіть тоді, якби предбачив був його наслідки: смерть приятеля, загибіль його синів і вкінці загибіль своєї дитини. Бо все робив у добрій вірі.

Чогож мав дорікати собі тепер? Що його заміри розбились, що діла свойого не допровадив до кінця? Сидір не міг цього доконати, бо за мало мав сил!... А потім прийшли инші, що знищили його пляни, його починання і забрали назад Росоху. А потім прийшов Семенко, що завернув Бистрицю на давнє місце і ска-

зав : нехай буде так, як було !... А потім все повернуло на давнє місце, все повернуло, як було...

Чомуж не вертає і не верне Дмитро ! Чомуж пропав Андрій, Тодір війтів, Зосім Головчуків ? Чому згинули жандарми, Мазурі ? Чому мучиться в вязниці дяків Петро ? Чому вяне його Анна ? Чому пропали всі надії і сподівання його, Сидора ? Чому — чому вкінці ціле те велике лихо звалилось майже виключно на Сидорову голову ?

Скоро, не вагаючись знаходив Сидір ясну і певну відповідь :

— Над нашими головами перекотилася одна подія, нашими руками робилось одно діло. Не можна було цього діла довершити без труду та жертв. Сеж є конечне в кождім ділі і ні труд ні жертви не здержують від діла чесного працівника...

І дальше : В тім випадку Сидір ділав, — а платити за нього повинен хто другий ? Сидір порівнював себе з казочним королем Дроздобородою, що побив дівчині горшки, щоби зараз-же за сі горшки дівчині заплатити. Сидір усміхнувся...

— Якже іначе ? — подумав.

Серед таких думок він встав з постелі, розходжувався, а люди раділи, що Сидір здоров.

Найближчої неділі пішов до церкви. На могилі Дмитра вклякнув, перехрестився і поцілував тричі землю. Спокійно, без сліз шептав молитви, начеб не знав, хто лежить в сій свіжій могилі. З церкви повертав з Гринишом і з Головчуком. Всі три йшли старою дорогою, звідки недавно прогнали Бистрицю.

В однім місці, саме проти Гершкового коршмища, Бистриця прірвала правий бік дороги і залляла невеличку долину, де були сліди старого шинку. Те місце сподобала була собі ріка, бо на коршмищу залишила велику яму. Щойно недавно висхла в ній вода.

Сидір глянув на глибоку яму і всміхнувся.

— Дібралась аж до Гершкових пивниць, — сказав.

— І не даром, — заявив Гриниш, — бо ади, бочівку знайшла...

Всі три злізли в яму і відгрібли невеличку бочівку, що виглядала з одного беріга. За першою показалася друга і третя, а кожда була тяжка, що Головчук з Гринишом не могли одної двигнути. Колиж вибили великі затички з воронок, очам своїм не ймили віри. Кожда була вщерть наповнена золотом і сріблом...

Головчук недовірчиво сягнув до бочівки і взяв кілька монет.

— Правдиві! — рішив.

Гриниш усміхався.

— Чи бач, — Бистриця забрала, вона й повертає назад... Піде на громаду...

Гринишова Палагна стрінула Сидорову Анну над Шкляним, біля двох ялиць. Анна спішила кудись долі потоком, в сторону Бистриці. Палагна задержала її.

— Куди спішиш, Анно? — запитала.

— Біжу на Савулу, Палагно! — відмовила Анна. — Чи чуєш? Там Андрій виграває на сопілку вже від самого ранку. Ще гніватись буде, що не йду!...

Анна звернула і хотіла йти, одначе Палагна взяла її за руку.

— Не ходи, Анно! Там Андрія нема. Я бачила, що Андрій тільки що пішов до тебе в хату.

— Ти бачила?! — кинулася Анна і завернула домів.

Дома сказала Анні мати, що справді був перед хвилиною Андрій, а що не застав Анни в хаті,, то й пішов. Одначе говорив, що прийде, бо має Анні щось дуже важне сказати.

— От бачиш! — закінчила Олеся. — Сиди, дитино, в хаті, то й Андрія діждешся. А будеш вганяти Бог-зна куди, тоді він прийде, тебе не застане і піде геть. Щей загнівається...

Тоді Анна знову сиділа якийсь час в хаті і дивилася в вікно. А коли ніяк не могла діждатись Андрія,

знову йшла його шукати. І шукала Анна свойого Андрія!, а батько і мати шукали її по всіх усюдах. Коли знайшли, тоді говорили лагідно, щоби йшла домів, бо там Андрій жде. Анна зразу не вірила, опісля раділа і вертала домів. Там знову ждала біля вікна.

Іноді плакала й жалілась, що долю її забрала Бистриця і понесла далеко, аж у море синє... А тоді ніхто неміг її розважити.

Вянула Анна і сохла і долі своєї шукала і знайти не могла....

* *
*

Матері вже не вірила. Вона й не слухала, коли мати запевнювала, що був Андрій, що обіцяв прийти, щоб Анна сиділа дома, бо леґінь прийде, не застане, нагніваєсь на неї і піде геть... А Сидір?... Сидір лиш зітхав важко. Він не міг знайти слів розваги для своєї дитини, лиш на коліна падав перед великою іконою і благав:

— Господи, Господи! Ратуй мою дитину — вона не винна. Один лиш Семенко любив з Анною поговорити, а дівчина радо його слухала. Він говорив Анні і бився в груди: — Хрест святий — я бачив його! Дурна — ти не віриш? Коли так, то я тобі не скажу і ти нічого не будеш знати. І Семенко відвертався і наче хотів йти геть...

Тоді Анна ловила його за руку.

— Ні, ні, Семенку! Не гнівайся! Роскажи мені! — Вона з благанням дивилась в лице вівчаря.

— Щож я буду з тобою говорити, коли ти мені не віриш — докоряв дівчині Семенко.

— Вірю, вірю!.. Анна цілувала Семенка в голову, а той бився в груди і божився, що бачив Андрія на Рососі.

— Йой, Матки Божі! Бачив, як тебе ось бачу. Курити мені давав — тютюнець!.. Такий красний леґінь! Ще й пятака мені дав!... Семенко вийняв з череса нового пятака і показав його Анні.

Дівчина зраділа.

— Господи! Колиб мені його побачити...

А Семенко говорив таємничо.

— І тобі щось дав... Таку чічку красну.

Він вийняв з черева зівялий квіт червоної рожі і дав його Анні. Дівчина притулила квітку до уст.

— Казав, що поверне, та ще не скоро... Оцей чорний Дронцкий має вибратись назад туди далеко, а тоді Андрій поверне.

Андрій — Андрій поверне, — шептала крізь сльози Анна, цілуючи зівялу квітку.

— Егеж, поверне, — тягнув дальше Семенко. — Казав лиш, щоби ти не тужила, та не побивалась. Щоб насадила гарний городець і щоб такого зілля було богато. Ей, Анно! Ото, як поберетеся — що тоді буде? — кінчив він своє оповідання.

Анна таємничо усміхалась і вірила. Вона доглядала городця, поливала квітки і насадила червону рожу. Часто питалась батька, чи Droньський ще не виїхав, і ще частійше говорила з Семенком.

Минали місяці і рік минув, а Анна знову зневірилась. І знову плакала та зітхала і понад Бистрицею долі своєї шукала.

А на другий рік вибрався Дроньський з своєю комісією. Вибрався туди, звідки приїхав. Віджило село і Анна віджила.

— Тепер вже Андрій поверне! — думала. Знову доглядала квітів в свойому городі, поливала червону рожу і радо слухала Семенка.

* * *

Минуло два роки з того часу і могила Дмитра буйною поросла травою. В святочнім строю лежала прекрасна, гірська долина і, мов дівчина до леґіня, всміхалася до сонця...

На роздоріжжі біля Дутчаків, під старим хрестом, де колись Довбуш танцював з Вівчучкою — там сиділи ґазди, курили свої люльки і згадували минуле. Леґіні та

дівчата грали, співали і танцювали. Хто що вмів...

У сніжно-білий стрій прибрала богиня весни великий сад на писарівці. Він бренів ароматом меду і роями бджілок.

Під високою грушою сиділа Олеся і читала Житія. Сидір сидів біля неї і слухав. Від часу до часу дивився кругом себе, в небо дивився, бажаючи знайти сліди Господні тут, на землі.

Анна ходила по городці та розмавляла з цвітами. Тихо шептала, щоби ніхто не чув...

А Гриниш повернув з міста і привіз три листи. Один собі, другий Головчукови, а третій — Сидоровій Анні. На коверті листа стояло виразно: Анна Гарматович.

Сей лист взяв Сидір тремтючими руками і глянув на нього. Дивився і не смів відкрити. Олеся забрала лист з його рук і глянувши, чи Анна з города не бачить, читала:

«Дорога Анно!

Вже минає два роки, коли я рідне село покинув і тебе і щастя мусів шукати на чужині. Признаюсь, що покидаючи вас, я проклинав твого батька і тебе й той час, коли тебе полюбив. Проклинав, а потім викинув зі своєї памяти і більше не згадував. Се мені довго вдавалося. Одначе від коли почали заростати старі рани, став образ твій воскресати в моїй душі і в тій хвилі, коли ти будеш читати отсі рядки, знай, — що люблю тебе, як колись. Все проче позабуте і одиноким моїм бажанням є, щоби й ти мене так любила, як давно, перед двома літами. Ти сказала тоді на Савулі, згадуючи нещасну Марію: «Якби на мене, то покинулаб батька і неньку, пішлаб в світ за очі сама, або вдвох...» Так говорила ти тоді. Скажиж, мені, Анно, чи ти й тепер так думаєш, чи не змінилася? Чи покинеш і нині батька та неньку для нашого спільного щастя? На се питання я хочу почути твою відповідь. Без тебе жити мені трудно, а вертатись в короткім часі не можу і на се є ріжні причини. Однак впевняю тебе, що тут краще будемо жити, як там. Яка тут воля, який простір, які права для здорових рук

і чесних умів! Тут щойно чую в собі дійсне бажання життя, а укладаючи своє будуче, я все лишаю біля себе місце і для тебе, Дорога Анно. Щоби лиш ти не змінилась! Про минуле і теперішне своє життя, не хочу богато писати. Зразу ми всі три хотіли йти в ліс. Одначе судьба кинула нас на Угри. Тут попалися в руки одного чоловіка, що збирав людий до Америки. Ми пристали до гурту і як бачиш, нині ми вже Американці. Працюємо і живемо всі три разом. Маємо тут свої Карпати і свою Бистрицю, а чого нам бракує, се хочемо спровадити собі зі старого краю. Не тратимо надії побачити колись і рідне село, та се відав не скоро буде. Оттак, дорога Анно! Ту хвилину, коли одержу від тебе відповідь і твою згоду, назову найщасливійшою хвилиною в своїм життю. Бувайже мені здорова і відписуй скоро. Відписуючи подай мені вістку про брата Петра, та опиши все, що сталося за сей час в селі».

Андрій С.

Радісним поглядом глянув Сидір на дочку у городі. Анна відчула той погляд на собі й оглянулась. Побачила білий лист у руках матері і дівоче прочуття сказало їй усе. Стрілою кинулася до матері, вихопила їй папір з рук, глянула, притулила дорогу річ до грудий...

— Андрій!... Мій Андрій!... Дався чути! Я поїду, поїду до нього, хочби й за море!...

То був крик невимовної радости і найбільшого щастя.

І в очах батька й матері блиснули сльози невимовної втіхи.

— Кінець —

„Народня Справа“

видала дотепер — крім двох Календарів. „ЗОЛОТИЙ КОЛОС“ на 1930 і 1931 рік ще такі дуже цікаві для народу книжки:

Господарські:

1) „ЦУКРОВИЙ БУРАК ДАЄ 1000 ЗОЛ ДОХОДУ З МОРГА“ — написав інж. В. Воробець. Тут є докладні поучення про управу цукрових буряків Ціна . . . . 40 сот.

2) ЛЮЦЕРНА ДАЄ НАЙБІЛЬШЕ „ТА НАЙЛІПШУ ПАШУ“ — написав інж В. Воробець. Докладні поучення про управу й використування люцерни. Ціна . . . . 40 сот.

3) „ЯК ПЛЕКАТИ КУРЕЙ, ЩОБИ НЕСЛИ ПО 200 до 300 ЯЄЦЬ РІЧНО“ написав інж. В. Воробець. Докладні вказівки про годівлю курей ріжних рас. Ціна . , . , 70 сот.

Театральні штуки :

1) „ДЕ ГОРІВКА БУВАЄ, ТАМ ДОБРА НЕМАЄ“, народна штука в 3 діях. Написав М. Кирик. Ціна 1·50 зол.

2) „БЛУДНІ ВОГНИКИ“, штука з кооперативного життя в 5 діях Т. Є. Красиславича. Ціна 1·50 зол.

„Народня Справа“

Иньші:

„НОВИЙ УКРАЇНСЬКИЙ КОЛЯДНИК“ в якім крім знаних коляд є також нові коляди патріотичного змісту, з святочними бажаннями відповідно до цілі, на яку колядується. Ціна 80 сот.

КРІМ ЦИХ КНИЖОК МОЖЕТЕ НАБУТИ в АДМІНІСТРАЦІЇ „НАРОДНЬОЇ СПРАВИ“ ще богато иньших книжок господарських і иньшого змісту: оповідання, повісти, історичні і иньші.

Замовте собі спис тих книжок, які мож дістати в Адміністрації „Народньої Справи“, вишлемо той спис даром, а Ви потім замовите собі книжки, які Вам до вподоби.

Книжки висилаємо по надісланню готівки і додатку 15 сот. на почтову пересилку. Хто замовляє книжок на 5 зл. той почти не оплачує.

АДРЕСА;

„НАРОДНЯ СПРАВА“

Львів, ул. Боїмів 4.

НОВИНКИ.

Календар на тиждень.

ЛИСТОПАД 2—8

2. **Неділя, 21. по С. Артемія мч.**
3. Понеділок, Іляріона
4. Вівторок, Аверкія
5. Середа, Якова ап.
6. Четвер, Арети
7. Пятниця, Маркіяна
8. Субота, Димитрія.

—о—

Увага: Свята в цьому тижні спільні Українцям греко-католикам і православним.

—о—

Погода в цьому тижні заповідається вітряна й дощева.

—о—

Зміни місяця:

Повня дня 6. листоп. о год. 4 і пів попол.

Нів дня 20. листоп. о год. 7 і пів рано.

—о—

Як нарід приповідає:

— Коли на Дмитра погода, то на Великдень буде тепло.

— До Дмитра дівка хитра, а по Дмитрі хоч комин витри.

— Святий Юрій літо приносить, а святий Дмитро зиму.

—о—

— **Посмертна згадка.** Михайло Тютько, син Гринька, 18-літній парубок з Чижикова к. Львова, помер в Гаях. В помершому втратило село одного з найкращих предствників свідомої молоді. Похорони відбулися в понеділок дня 20. ц. м. — Честь Його памяти!

— **Вбивство.** В Білій коло Новосілки, пов. Камінка Струм. хтось вбив ножем Івана Ґотриха. Підозрівають, що Ґотриха вбила його жінка і якийсь Кусняк.

— **Дай Боже й нам таких кухарів!** В Детройті (в Америці) помер кухар Людвик Ґедимін, який перед 25 роками виїхав був до Америки і весь цей час був там кухарем в ресторані. Ґедимін, мимо литовського походження був горячим поляком і вмираючи записав ціле своє велике майно (200 тисяч долярів) на ціли польської науки. Ці гроші одержить краківський университет.

— **Згинув наш чоловік.** Григорій Федун з Дібринова, пов. Рогатин, згинув у зелізничій катастрофі в Ню Джерзи (в Америці). Покійний був дуже свідомим і діяльним громадянином.

— **Дикі звичаї.** По деяких наших селах задержалися ще на жаль дикі парубоцькі звичаї, бити людям вікна і вимагати могоричів під загрозою побиття від женихів, що приходять з других сел. Ось наприклад в Сулятичах, пов. Жидачів, парубки з нагоди сватання у господаря Ілька Наконечного, вибили йому вікна. Сумно й болючо таке писати, і дивно, що тих буйних молодців ніхто не навертає на добру дорогу. В теперішний час, такий тяжкий і страшний для всего народу, усі наші громадяни особливож молодь, повинні якнайбільше любитися і змагати до спільного добра, а не робити собі такі дикі й дурні пакости.

— **Не вільно знущатися над звірятами.** Міністерство внутрішних справ видало недавно декрет, в якому строго заборонює збиткувати і побивати звірята. За ті провини будуть староства накладати високі кари на виновників. Про знущання над людьми той декрет не згадує, бож кождого громадянина хоронить перед нарушенням його особи і майна державне право — карний закон і конституція.

— **Страшні видатки на зброєння.** Найновійший «Військовий Річник» С. Народів говорить про видатки ріжних держав на військові зброєння і на виплату інвалідських рент. Видатки ті страшні. Вони йдуть у міліярди і страшним тягарем лягають на рамена населення усіх держав. Річний військовий буджет всіх держав виносить (в перечисленню на пол. золоті) 35 міліярдів золотих. Сама Европа видає на ту ціль 22 міліярди золотих. Інвалідські ренти платить Анґлія в кваоті 2 міліярди 200 міліонів зол. річно, Франція 2 міліярди 266 міліонів, Німеччина 3 міліярди 370 міліонів зол., Італія 674 міліонів, разом 8 міліярдів 400 міліонів зол. На що річні зброєння видає Анґлія (разом з доміньями) 5 міліярдів, Америка 5 міліярдів, Франція поверх 3 міліярди, Італія 2 міліярди 150 міліонів, Японія 2 міліярди 100 міліонів, Польща около 1 міліярда. Число військ на презенційній службі виносить кілька міліонів а резервістів є поверх 35 міліонів. Так виглядає на ділі розброєння ріжних держав.

— **Що то за цензура?** Нам пишуть: «Дмитро Абрамюк, с. Федора в Делятині пов. Надвірна, одержав в четвер 16. жовтня почтову пересилку з молитвеником «Вірую»; пакунок був розпечатаний і видно було, що там хтось чогось шукав. Цікаво, що то за неґідники не шанують листової таємниці?»— П. Абрамюк повинен був зараз зажадати в почтовому уряді вияснень в тій справі. Запечатаних листів і пакунків не вільно нікому нарушувати, — хіба, якби була заведена якась воєнна цензура.

— **Ото шкільна рада!** В Тумирі, п. Деліїв є дві школи: українська і польська. Але що сего року польських дітий було за мало, отже треба було хиба звинути школу, новий учитель (поляк) відіслав туди із української школи 25 дітий. На це безправство згодилася місцева шкільна рада, а згоду підписав її предсідник, п. Олекса Ґоян. Батьки покривджених дітий повинні внести скаргу до шкільного інспектора, або й до Кураторії і домагатися завернення дітий назад до своєї школи. Це не є жадна «політика», бо навчання дітий в рідній мові ґарантує нам конституція і державні закони (як от шкільний з 1924 р.).

— **Бандитський напад.** На дорозі в Красній, пов. Калуш, напали два відомі розбишаки (шваґри місцевого писаря Івана Дутки) на спокійного хлопця Василя Стасюка, обрабували його і побили до нестями. Дивним дивом напасники й досі не арештовані.

— **«Король злодіїв» утік з тюрми.** З тюрми в Ченстохові втік якійсь Ціхоцкі, що був проводирем вломників до кас. Він голив і стриг вязнів, як фризієр, і тому вбирався в фризієрський фартух. В тім фартусі він якось вийшов на подвіря а сторож думав, що то правдивий фризієр, і не стеріг його. Ціхоцкі скористав з того і втік мабудь до Німеччини.

—о—

згаданий виборець віддав свій голос.

2) Виборці, які ізза каліцтва тіла не можуть виконати виборчих обовязків, в цьому артикулі означених, можуть послугуватися помічю довіреної особи.

Арт. 74.

Предсідник не може приняти до голосування картки, яку виборець хотівби віддати без вложення її до урядової коверти, рівнож не прийме предсідник коверт, означених якимнебудь іншим знаком крім урядового стемпля.

Арт. 75.

1) Кожний член комісії і кожний муж довіря може виступити з замітом що до тотожности голосуючої особи. Ці заміти можуть бути видвигнені тільки доти, доки особа, про яку ходить не віддала голосу.

2) В такому випадку, предсідник виборчої комісії за згодою комісії, може зажадати від голосуючого доказання тотожности особи; колиж особа, якої тотожність піддано в сумнів, не предложить документів, які комісія узнає вистарчаючими, тоді він може покликатися на свідоцтво двох свідків, особисто відомих хотяйби одному членові комісії. Прізвище цих свідків і прізвище члена комісії, що знає його особисто, мається зазначити в протоколі комісії.

3) Від порішення комісії в справі тотожности виборця не має відклику.

4) На випадок неоднозгідности повищих рішень комісії слід зазначити це в протоколі.

Арт. 76.

1) Колиби комісії предложено присуд Найвищого Суду, що виборця незгідно з законом поміщено в списку виборців, комісія не допустить виборця до віддачі голосу і вичеркне його з листи.

2) Колиби комісії предложено присуд Найвищого Суду, що виборця незгідно з законом не поміщено в списку виборців, комісія впише його в список виборців, після чого призволить йому віддати свій голос.

3) Усі випадки цього рода повинні бути зазначені в протоколі комісії.

Г) ПЕРЕРВА ГОЛОСУВАННЯ.

Арт. 77.

Голосування не вільно переривати. Колиб ізза подій вищої сили виборчі чинности були на деякий час просто унеможливлені, виборча комісія може продовжити голосування, або відложити до слідуючого дня. Таке зарядження мусить бути негайно прилюдно оголошене в спосіб уживаний в даному місці.

Арт. 78.

На випадок перервання голосування виборча комісія опечатає виборчі акти, як також виборчу урну і віддасть її на збереження предсідникові під його особистою відповідальністю. Коли голосування розпочинається вдруге, слід протоколярно ствердити, чи печатки на актах і урні були ненарушені.

Д) ЗАМКНЕННЯ ГОЛОСУВАННЯ

Арт. 79.

1) З ударом 9-тої години вечером предсідник наказує замкнути виборчий льокаль. Від цеї хвилини можуть голосувати ще дальше тільки виборці, які перед ударом 9-тої години увійшли до виборчого льокалю.

2) Коли всі виборці, вписані у список виборців, віддали свої голоси, комісія може також перед девятою годиною признати голосування покінченим.

Дня 19-го листопада 1930. Засідання окружної виборчої комісії в ціли устійнення висліду виборів до сойму.

Дня 23-го листопада 1930. Голосування до сенату.

Дня 26-го листопада 1930. Засідання окружної виборчої комісії в ціли устійнення висліду голосування до сенату.

—о—

До П. Т. Мужів довіря!

Просимо надсилати готівку за продані Календарі „Золотий Колос" на 1931 рік — а також замовляти завчасу дальшу висилку, бо Календарі небаром будуть вичерпані!

Адміністрація.

КІНЕЦЬ ПОВІСТИ.

З цим числом розсилаємо кінцевий аркуш повісти «У филях Бистриці». Кождий передплатник, що складав собі аркуші, повинен їх тепер оправити в книжку.

Книга Знання

На днях вийшов **пятий сшиток** цеї поважної книги, у нас ще небувалої, від стор. 513 до 640, зі сто кількома образками, від слова «верба» до «Волинь». Цей сшиток, як і всі попередні, представляється дуже гарно і солідно. З подивом треба дивитися на поважне Видавництво Книги Знання, що мимо великих перешкод і труднощів дає собі раду з такою важкою і відповідальною працею. За це належиться Видавництву тимбільше признання і попертя свідомих людий. Сшиток коштує 7.20 зол. Гроші і замовлення треба слати на адресу: Адміністрація "Укр. Заг. Енциклопедії», Коломия, Народний Дім.

Пожежі під Львовом.

В Борщовичах під Львовом згоріло минулого четверга пять господарств (польських і українських). Того самого дня згоріла стодола на фільварку ген. Розвадовского в Миклашеві. В звязку з тим огнем арештували якогось чоловіка, якого варта мала зловити на горячім вчинку і кажуть, що він признався до того і до инших підпалів. Підозрівають, що той сам підпалив і стайні Богдановича в Чижикові, де знайшли комуністичні відозви і хоруговки, — а може й причинився до пожежі в Борщовичах.

Влом до суду

До повітового суду в Рожнітові вломилися минулого четверга досвіта якісь люди і порозкидали та попалили богато актів карного відділу.

Ще оден б. посол арештований

20. жовтня арештували на Волині в Кремянці б. посла Семена Жука (з рад. партії).

ПЕРЕД ВИБОРАМИ

З ріжних околиць краю повідомляють, що передвиборчі приготовання стрічаються далі з великими перешкодами. Майже нігде не можливо відбути спокійно передвиборчу нараду а віча мабудь ще нігде не було.

Та як ми вже раз писали, так ще раз повторюємо, що свідомі громадяни повинні знати, що до голосовання повинні піти всі і мимо всяких перепон та намов наших противників або своїх киринників, віддати голос на листу ч. 11.

ГОСПОДАРСЬКІ СПРАВИ

Інж. А. Романенко.

НЕ БУДЬМО БАЙДУЖІ ДО СІЛЬСЬКО ГОСПОДАРСЬКОЇ ОСВІТИ ТА ЗНАННЯ!

З давних давен склалась чомусь серед суспільства така думка, що працювати коло землі — то найлекша справа, а вести сільську господарку зуміє кождий, так що й учитись того нема потреби. Одначе тепер багато тих, що так думали,— мають нагоду побачити й переконатись, що воно зовсім не так.

Давно вже минули ті часи, коли на місцевому ринку можна було бачити продукти сільського господарства лишень ті, що виплекані в недалеких околицях. Залізниці та пароплави і вiдвозять і привозять тепер продукти в далекі й з далеких країв: масло нашого виробу іде аж до Льондону (Англія), а до нас дістається солонина та смалець аж з Америки.

До нас в край суне не тільки те, чого в нас нема або чого не вистарчає, а навіть і те, чого ми маємо надмір і не можемо збути iзза низьких цін.

Яким-же чином оті заокеанські господарі можуть так дешево продавати свої продукти аж у нас? Вони-ж везуть їх тисячі кільометрів і за це щось платять і то не мало! Одначе не можна припускати того, щоби вони збували продукти з утратою для себе. Напевно ні. Отже видно, що їхні продукти далеко дешевше коштують їх, аніж наші нас, і тому заморські господарі мають можливість за ту ріжницю, яка є поміж собівартістю їхніх і наших продуктів, покрити витрати за доставу й ще щось заробити.

Чомуж нашим господарям так дорого обходяться ці продукти в своїх господарствах? Причин на це є дуже багато, а серед них, одною з найголовніщих — є: брак сільсько-господарської освіти та знання у наших господарів та господинь.

В інших народів, як господар так і господиня, раніше, ніж приступати до самостійного ведення господарки, — проходять відповідні сільсько-господарські школи та курси. Там вони набираються знання про те, як господарку повести так, щоби вона була поплатною.

А в нас? Скільки ми маємо зовсім неписьменних господарів і господинь? Дуже, а дуже багато... За те дуже мало таких, які побували в сільсько-господарських школах та на курсах... Але такі курси і школи є вже і в нас...

Цього літа довелося мені побувати в декількох господарствах, де або господар, або господиня, а то й обоє побували на курсах. З яким замилуванням вони працюють у свойому молодому господарстві!.. I в хаті, і на подвірю, і в полі — скрізь видно дбайливу руку доброго господаря й доброї господині... Хата знадвору чепурненька, а в середині чиста, прибрана. Подвіря підметене. Обірник зберігається добре. Мочівка стікає до окремих збірничків, а не попід хатою рівчачком на вулицю, як то є в багатьох господарів. В стайнях порядок: корови, свині й кури — мають найкращий вигляд. На полі ґрунт управлений добре. Там можете побачити і конюшину й окопові рослини, чудову пшеницю, мішанку а де що й нове. Зате не знайдете буряну. Але це ще не все. Таких господарів і господинь, хоча вони молоді, поважають сусіди і ціле село. Двері їхньої хати майже не зачиняються, бо люди приходять до них за порадами. Не оминають такого господаря та господиню і при виборах до проводу в своїх селянських організаціях.

Нераз доводилось почути від таких господарів слова: «Боже, як у нас в селі багато праці — хоч розірвись... Але самі бачите — нікому працювати... А треба. Ми вже з сил вибиваємось, свою господарку занедбуємо... Але що маємо робити»?

— Висилайте зі свого села як найбільше хлопців та дівчат на курси, — відповідаю їм.

— Мало є охочих, — завше можете почути відповідь.

I я мав нагоду переконатись, що то є дійсно прикрою правдою.

В кінці червня цего року довелось мені побувати на закінченню курсу господинь в Коршеві, влаштованого Товариством «Сільський Господар» і Союзом Українок. Закінчило той курс всего 13 душ. Були на тому курсі дівчата й пані зі всього краю; навіть з Волині була одна курсантка. Зате ні одної з Коршева й близьких сіл... Хиба то не байдужість? Теж саме можна сказати й про курси для господарів. Здавалося-б, чому не використати нагоди побувати на курсі, який відбувається ось тут у свойому чи близькому селі, містечку чи місті?

Так, — треба правду сказати, — що більшість з нас вміє завше бідкатись, нарікати, але не вміє, або просто не хоче подбати про те, щоби ту біду усунути, побороти. А усунути її може лише освіта. Біда освіти боїться.

Минуло літо, а з ним і праці зменшилось. Не за горами й зима. Це той час, коли в господарстві є найменше праці, час, який треба використати на таку науку, як найкраще повести свою господарку.

Отже вже тепер свідоміші члени Товариства «Сільський Господар», що є обєднані в Кружках та Філіях, — повинні подбати про те, щоб у них в осени чи зимою обовязково відбулося два курси: один для господарів, а другий для господинь та щоби на ті курси записалося якнайбільше хлопців і дівчат, господарів і господинь, головно молодих.

Треба вірити, що коли рік-річно будуть влаштовуватись такі курси, — село чим далі, тим більше буде мати свідоміших господарів і господинь, а це буде великою запорукою того, що чим далі, тим менше буде біди та жури серед нашого народу. Мимо тих лих, які переживаємо... Бо наука, знання і свідомість все переборять.

Найже серед нас не буде байдужих до сільсько-господарської освіти та знання...

(В справі таких господарських курсів звертатися до Т-ва «Сільський Господар» у Львові, вул. Зіморовича 20).

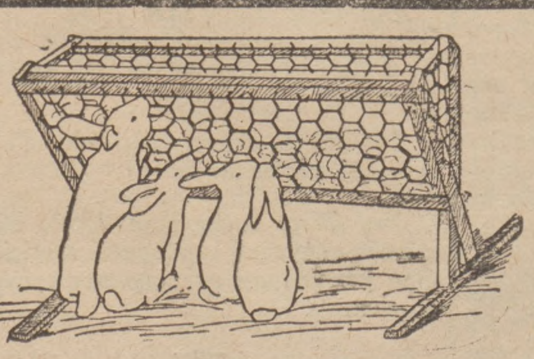

Читайте про це в „Золотім Колосі" на 1931 рік, стор. 162.

Що треба знати

Про пошести у звірят

Закони кождої держави передвиджують ріжні способи в поборюванню зaразливих-пошестних недуг. Закон накладає обовязки на державні установи, службові особи і власників тварин. Власник тварини відповідає перед державою та суспільністю — людьми за свої діла, недогляд та недбайливість, наслідком яких поширилась зараза та пошесть на худобу. Але не все злочин, свідоме зловживання та пакість спричиняються до пошести та страт між худобою. Деколи темрява та несвідомість людська не дають зарадити лихови. Приміром страх, стратити тварину або її шкіру, примушує темну людину здирати її з трупа худобини, яка згинула на карбункул-вуглик, або переховувати коня хорого на носатину, щоб його не забили, не зважаючи на те, що від цього поширюється зараза та загрожується тим способом життю других звірят і здоровлю самого посідача та инших людий. А дорізування кілька приносить шкоди, — таж тоді не можна дістати державного відшкодовання, та й до того заразу розноситься по цілім господарстві, цілій громаді і то на довгі часи. Ті, що дорізують хорі звірята, ратують одного золотого, а тратять сотки золотих. Такий чоловік приносить шкоду собі і другим людям, — тратить право до відшкодовання і поширює пошесть.

Отже закон накладає певні обовязки на власника-посідача звірят. Невиконання закона або свідоме нехтовання викликає відповідальність за нарушення закона. Закон каже, що як трапиться в господарстві випадок наглої загибелі худобини з невідомих причин, або кілька штук захорує з однаковими

познаками, що вказує на заразливість, то власник звіряти повинен зараз про це повідомити уряд громадський або постерунок. Заки приїде постерунок і приїде ветер. лікар, має власник відокремити хорих від решти звірят, не дорізувати та не виводити до такого господарства хорих ні здорових. Не вільно також вивозити якоїбудь паші. Це є ті перші і найважніші обовязки власника звірят. Кожда держава йде з помочию, але вимагає виконання обовязку, — кождий з власників звірят дістане відшкодовання за загибіль тварини від пошестної недуги, як поступить по закону, а такі пошестні, заразливі недуги, за які дістається відшкодовання, є: носатина, карабункул „wąglik“ прищиця, шелестниця, віспа та ружиця-червінка та ще кілька, які є менше знані та рідше в нас вибухають.

Цими кількома словами звертаємо лише увагу на цю важну справу. Докладнійше про це написано в нашім Календарі „Золотий Колос“ на 1931 рік, на стор. 166.

—o—

Читайте про це в „Золотім Колосі“ на 1931 рік, стор. 152.

656 запомог по 120 золотих

на суму 78720 золотих

Кому признаємо дальші запомоги від 650-ої до 656-ої?

650. Левицький Василь, Сухий Потік, Турка н.Стр. корова впала 16. вересня 1930.

651. Навалюк Анна, Гумниська, поч. Буск, к. Львова, пов. Камінка струмілова, корова впала 24. вересня 1930.

652. Шабат Захарій, Верблятин, поч. Буск, к. Львова, пов. Камінка струмілова, корова впала 26. вересня 1930.

653. Гуриш Дмитро, Конюхи, пов. Бережани, корова впала 8. жовтня 1930.

654. Фаріон Семко, Бенева, пов. Підгайці, кик упав 3. жовтня 1930.

655. Яворський Василь, Потік золотий, пов. Бучач, корова впала 14. жовтня 1930.

656. Голиш Гнат, Орове, поч. Стебник, пов. Дрогобич, корова впала 18. жовтня 1930.

Увага: Запомоги — по стягненню цілорічної передплати — вишлемо на руки мужів довіря до 14 днів від дня оголошення, оскільки до того часу не дійде до нашого відома яка важна причина, що моглаби спонукати нас поновно доходити правдивости випадку або відкликати котру з тих признаних запомог.

Кому неможемо признати запомоги?

Воробей Стефан, Заставе, Рівне, упавша корова мала 13 літ, а запомоги виплачуємо за худобину, що має найбільше 12 літ.

Дзютин Василь, Горожанна велика, Рудки, корова впала 1. вересня 1930, а передплату мав заплачену лиш до 30. червня 1930 і не відновив дальшу передплату прислав щойно 1. вересня, то є аж в день випадку.

Відновляйте вчас передплату!

ПОДЯКИ!

Дальші подяки за отриману запомогу прислали слідуючі запоможені: Никола Онишко Суха Воля пов. Любачів, Григорій Фуштей Братишів пов. Бучач, Евстахій Пульків, Сихів пов. Львів (через м. дов. Теодора Хомика), Кость Криштоф Ульвівок пов. Сокаль, Іван Савчук с. Йосифа Луг к. Делятина (через м. дов. Івана Семенюка).

—o—

Порадьте як маю господарити

(відповідь п. М. П.)

Мешкаю під містом Т., около 100 кільом. від Львова. Маю три чверти морґа доброго городнього ґрунту коло хати. Бажаю провадити город і плекати поплатну городину. Цеї осени засадив около 1000 кущів полуниць (трускавок). При цім додаю, що у нас є 3 добрі городники, що мають по 2 морґи землі землі і плекають ярину, так, що у нашому місті городина дешева, бо і з сіл привозять багато і збивають ціну. Я зауважив, що у нас мало плекають полуниць, каляфіорів та ранніх огірків.

Відповідь: — Щоб мати зиск з Вашого невеличкого города, порадимо Вам таке: Ви мусите передусім зорієнтуватися, якої ярини у Вас бракує і яка добре йде на торзі. Друге — мусите плекати городину раньше всіх. Для цього мусите тепер вже приготовити собі парники (інспекти). В них висівайте вчасну розсаду. До проектованих Вами полуниць, каляфіорів і огірків додайте ще ранні помідори і шпінак.

Господарку запровадьте так: Викопайте на сонячному і затишному місці добрий парник. Колиб мали гроші, то влаштуйте невелику шклярню, в якій можна булоб і палити. В парниках висівайте розсаду (в січні, лютім), а потім пересаджуйте її до шклярні (помідори, огірки, каляфіори). Колиб на шклярню неспромоглись, то все же можна це до деякої міри робити і в теплих парниках на дворі. Ґрунт в городі мусите добре виробити, угноїти його компостом, перегнилим обірником. Розбийте город на грядки, щоб поміж городиною не ходити зайво. Кождий шматок землі в городі використайте і то ціле літо, а на зиму пускайте шпінат, який рано на весні продасте. При господарці зверніть головну увагу на плодозмін, тобто, що по чому треба садити, щоб земля ані хвилини не стояла пусткою. Зеднуйте на одній грядці кілька рослин так, щоб одні давали плоди над землею, а другі в землі. Зауважте, яка городина скоро дозріває, а яка довго, отже поміж цю довго ростучу (каляфіори, помідори) садіть скоро ростучу (редькви-ця, салата) і т. д. Як яку рослину вчасно виплекати, як її доглядати і який сівозмін упорядкувати, радимо Вам замовити собі добру книжку про городництво: «Промисловий город» Кіппера, — є в українській мові на складі книгарні Шевченка у Львові, Ринок 10. Коштує 2.50 зол. Про городництво пишемо і ми в ґазеті дуже часто і богато.

—o—

Як використувати торф на гній і для гною.

Господарі, що мають торфовиська, можуть використовувати торф як **паливо** і на продаж, як **підстилка** до стайні і як **гній** на поле.

Сьогодня поговоримо про те, як торф зужити на гній.

Відомо, що торф має в собі багато азотових погноїв і порохнячки, але в сировому торфі є і багато квасів. Отже колиб вивезти свіжий торф на поле, то користи від нього булоб мало. Перше всього треба позбавити його квасів. Для цього торф спочатку сушать, потім дають його як підстилку під худобу, а щойно потім вивозять на поле. Хто не дає торф, як підстилку а зразу хоче угноїти ним поле, то всеж таки мусить торф відквасити. А відквасити торф можна тим, що викопавши його з багнища, викладають на сонці в невеличкі купки і в цьому стані він має стояти 3 до 4 місяці і до року, щоб торф провітрився. Потім цей торф можна вивозити на поле, як гній, на морґ треба яких 240 до 300 сотнарів. В першому році торф, коли зле відкваситься, може рослині пошкодити, але від другого року врожаї значно поліпшуються.

Деякі господарі угноюють торфом в той спосіб, що торф мішають з обірником, а то так: Зпочатку вивозять торф на поле, на малі купки. Ці купки розгортають. На ці розгорнені купки торфу вивозять обірник, скидають на купи і зверха прикривають знову торфом. Цим способом обірник зберігає в собі через зиму чи і в літі всі цінні річевини (бо азот не випаровує), а потім перед оранкою цей торф мішається з обірником і йде як гній під рослини.

Дай онучі, дай!

Так кричать не раз в селі збирачі онуч, шмат, старих мішків, тощо. І радо міняють ці шмати за голки, шпильки, наперстки і инше. Щож то воно є за промисел, з якого ми часто кепкуємо? Заграниця потребує шмат на першорядний папір до писання. У нас є багато шмат з лену і коноплі — це якраз матеріял для першого сорту паперу. Жиди зорганізували збір цих шмат і сотками вагонів що річно висилають за границю. Цих збирачів і їх купців є сотки, вони навіть мають свою орґанізацію (як Жиди). Так, що коли уряд заборонив був їм вивозити шмати за границю, а потім назначив мито, — то вони в червні ц. р. склкали свій зїзд і гостро запротестували, щоб уряд зняв мито (цло). Уряд, як кажуть, скоро візьме свій наказ назад і ці гандлярі знову будуть їздити по селах.

Отак чужий нарід вміє використувати все, навіть і дрантя, яке у нас кидають в гній та марнують. А тимчасом великі гроші на цьому заробляють другі. І то не один, а є їх тисячі. Чи не варто і нашим безробітним взятись до цього корисного і поплатного діла. Нема чого встидатися, стати «міняйлом», коли Жиди того не встидаються, бо кожда чесна праця є гарна і добра. Порадитеся про це в своїм Союзі Кооператив.

Хто скілько чого плекає в Польщі.

Обчислення з 1929 року показує таке: Землі більших маєтків (понад 50 га) займають 3.15 міліонів гектарів. Решта земель займає 15 міліонів гектарів. (Майже 5 раз більше). Великі маєтки сіяли пшениці 344 тисячі гектар., а селяне — 1.053 тисячі гектарів. Жита фільварки посіяли 875 тис. гектарів, а селяне — 4.827 тисяч гект. Ячменю фільварки — 247 тис. гектарів, а селяне — 986 тис. гект., вівса фільварки 393 тис. гект., а селяне 1.757 тис. гект. Мішанок на пашу фільварки 93 тис. гект., а селяне 131 тис. гект. Конюшини фільварки 241 тис. гект., селяне 586 тис. гект. Лен фільварки 10 тис. гект., а селяне 111 тис. гект. Бараболі фільварки 445 тис. гект., селяне 2147 тис. гект. Цукрових буряків фільварки 163 тис. гект., селяне 75 тис. гект. Инші окопові фільварки — 47 тис. гект., селяне 86 т. г.

З цифр цих видно, що селяне найбільше бють на збіжжа, тоді, як мішанок на пашу і окопових рослин плекають мало.

Врожаї по фільварках є далеко вищі, ніж у селян.

Шовк з торфу.

Давно вже відомо, що штучний шовк роблять з дерева. Тепер ґазети приносять вістку, що один Чех винайшов спосіб, виробляти цей шовк з торфу. Цей винахід опатентовано. В Парижі будується фабрика, яка цей шовк буде виробляти. Є чутка, що і сам торф тому подорожіє.

—o—

Ветеринарні поради.

В. Ф. Лучинці. Однорічний лошак має в задних ногах корчі, вже від пів року, що робити? Корчі в задних ногах походять переважно від ревматизму. Радимо прикладати теплі оклади, а найкраще теплий пісок, навіть на цілу ногу. Крім того добре є натирати ногу, розтирати її скрутілями соломи 3 рази денно — через цілий тиждень, До того ноги мусять бути все теплі.

В. П-о.

—o—

ПОДЯКА „ЗОЛОТОМУ КОЛОСОВИ“

Календар «Золотий Колос»
Треба всім нам мати,
Від початку аж до кінця
Уважно читати.
Бо то така книжка люба,
Щой не оцінити,
Бо повчає, як вам треба
Ліпше в світі жити.
Як боротись з труднощами
Нам селянам бідним,
Як стояти в обороні
За всім своїм рідним.
Як слід поле обробляти,
Що де як садити,
Як худібку доглядати,
Щоб розбагатіти.
Усім нам напевно буде
Із нього потіха
Бо навчає, як позбутись
Усякого лиха.
Там у ньому Ви найдете
Всілякі поради
І повчаючі та мудрі
Івана розради.
Дай Боже щоби цей «колос»
Був у кожній хаті,
Щоб могутній його голос
Було скрізь чувати.
Щоб усі його читали
Від слова до слова,
Так з щирого серця радить

Панас Л. з Шубкова.

—o—

2 лист з Арґентини.

«Хвальна Редакціє!

Подайте се до відома усім читачам «Народньої Справи», аби сюди ніхто з наших людий не їхав, бо нема по що. Аґенти, що намовлюють їхати до Арґентини — це самі обманці й брехуни; вони запродують наш нарід як Юда Христа.

Хто сюди їде, той лише хіба біду собі найде за свої власні гроші. Витратиться на дорогу, а тут за морем пропадає, бо роботи не дістане, а як і дістане яким чудом, то з тої роботи й сам не може вижити. За 12 годин важкої праці заробляє 2—3пези, а то ще менче варто, як 2 зол. А з того й вижити трудно. Ще хто сам приїхав, то бодай сам терпить, але хто приїхав з родиною, тому тут несказане пекло. Жінка плаче на чоловіка, а він на неї, чого сюди їхали, а діти мруть як мухи.

Надивився я вже тут на всяке і одно вас запевнюю: Нашим людям нема тут що шукати. Тут усе нам вороже і люди і навіть, природа. Страшні спеки (по 40 степенів горячі і більше), або знов в зимі невиносима вогкість, малярія, фебра, ріжне страшне ґаде, їдовиті мухи, павуки — усе те чигає на чоловіка. Не знати відки тої смерти сподіватися. Тут за останні часи більше згинуло наших людий, як колись за рік війни на російськім фронті. За роботу, як уже кажу, страшенно тяжко, а хто й має яку роботу, то зарібком мусить ділитися із наставниками, бо інакше проженуть.

Прошу Хв. Редакцію помістити се в ґазеті, аби люди проганяли тих всяких аґентів як скажених псів, бо від них лише всяка біда на нарід паде. І ще прошу посилати моїй жінці ґазету на подану адресу. Засилаю Вам щире поздоровлення і поклін Іванови Сорокатому.

Олекса Друль
з Грабівця пов. Стрий (тепер в Сан Мартін коло Буенос Айрес В Арґентині).

—o—

Бережіться мантіїв

По наших селах, особливо на Волині, вештаються ріжні аґенти, намовляють людий до виїзду за море і вициганюють від легковірних гроші. Так наприклад у Гликерії Герасимчук з Підгатя ґм. Медвичі на Волині вициганив якийсь Вірнік (аґент), 35 золотих, обіцюючи їй, що вистарає для неї якусь «протекцію» в Еміґраційному Синдикаті, отже їй буде лекше виїхати за море. Показалося одначе, що той Вірнік — це звичайний пройдисвіт і мантій.

Очевидно, що для того, аби виїхати за море, не треба ніяких «протекцій» — лише **гроший,** і то богато, бо переїзд до Південної Америки коштує коло 150 долярів (понад тисячу триста золотих), а до Північної Америки і Канади переїзд коштує ще більше, бо щось коло 180 долярів (понад тисячу шістьсот зол.). Хто не має стільки гроший на дорогу, тому й жадна протекція не поможе, а хто має таку гарну суму, той не повинен шукати собі клопоту і біди десь за морем, але старатися з тими грішми якось розжитися тут в краю.

За море, до Північної і Південної Америки, повинні їхати лише ті, які дістануть відти від своїх свояків чи знайомих шіфкарти і запевнення зарібку. На сліпо нема туди чого їхати, бо там тепер ще гірша біда як тут. Еміґрація **до Бразилії зовсім замкнена,** через те, що там тепер крівава революція, отже біда, нужда і безробіття.

Читайте про це в „Золотім Колосі“ на 1931 рік, стор. 71.

—o—

Інформації для еміґрантів
в поборовому віці

Еміґранти, що підлягають військовому обовязкови, можуть дістати еміґраційні пашпорти лише за посвідкою Еміґраційного Уряду, або Уряду Посередництва Праці. Конечність виїзду на заробітки може також ствердити староство і поліція.

Усіх інформацій у тих справах уділює Еміґраційний Синдикат (Варшава, Маршалковска 124) і його відділи на провінції (їх спис був у «Нар. Справі» ч. 42).

Вийшло також розпорядження міністерства, яке каже, що еміґранта, котрий перебував леґально на еміґрації в часі, коли мав служити в війську, по його повороті до краю не можна вважати за дезертира, ані карати, але покликати до війська, як і кождого иншого.

До аґентів не треба вже вдаватися, лише до Еміґр. Синдикатів. Вони обіцюють все даром полагоджувати. Про те, як кому Синдикат полагодить справу, просимо писати до нашої Редакції.

—o—

СПРОСТОВАННЯ.

В ч. 42 (107) Народньої Справи була поміщена допись з Опаки п. н. «Схаменіться недолюдки». На сю допись отримуємо з Опаки таке спростовання:

1) В нашім селі яничарів нема жадних

2) Читальня зістала розвязана не за чиєюсь намовою, але з вини голови Читальні, який не обзнакомлений добре зі статутом, допустив до дому Читальняного не членів на виклади, які викладав п. Блажкевич.

3) Дня 10/9 с. р. не було жадного тайного засідання ради громадської, правдою есть, що того дня було кількох радних в домі підписаного, але горівки ніхто не пив, бо сам підписаний від кільканайцять літ горівки не уживає, зі взгляду на слабе своє здоровля.

4) Неправдою єсть, якоби до Комісії виборчої вибрані самі жиди, правдою єсть, що есть оден жид в Комісії і оден заступник, а решта самі християне.

Николай Копач, нач. громади.
Іван Решетар, член Комісії виборч.
Панько Пріцак, секр. громади.

Взиваємо дописувача, прислати відповідь на це спростовання, бо інакше уважатимемо допись за неправдиву і виявимо його імя.

—o—

Спростовання з Бучини

На допись «Кацапська кириця» поміщений в ч. 31 (96) «Н. Справи» в дня 27. липня 1930, отримуємо спростовання, в якім заперечується, начеби до заснування читальні Качковского не допущено, бо вона в Бучині істнує і розвивається. Спростовання в цілости не містимо, бо раз, що воно прийшло запізно (аж 22/X 1930), а по друге, що тепер, коли увесь наш нарід без огляду на політичні погляди переживає важкі дні, не вважаємо за доцільне видвигати ще такі домашні спори. Думаємо, що признають нам слушність і ті, що спростовують, бо самі пишуть, що треба одним і другим «просвічатися по своєму і в мирі жити для загального добра».

—o—

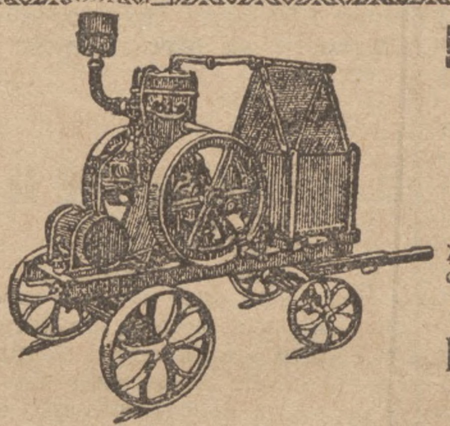

Відвічальний редактор: ЛЕВЧУБАТИЙ
З друкарні Щ. Беднарского в піднаймі „Промислу Ґрафічного“ Львів, Ринок 9. Телефон 76- 4.
Видавець: ІВАН ТИКГОР